

**VEGETARISME
VREDE-BEWEGING
EN
SOCIALE GERECHTIGHEID**

**DOOR
MAGNUS SCHWANTJE**

UITGAVE VAN DEN NED. VEGETARIËRSBOND
FAZANTENWEG 73 — AMSTERDAM-N.

Beschrieben am
ausgegeben am
VEBU - Bibliothek

Bk
21 Nov. 2013
Schwan

VEGETARISME, VREDE-BEWEGING EN SOCIALE GERECHTIGHEID

DOOR MAGNUS SCHWANTJE.

De meeste tegenstanders van het vegetarisme meenen, dat de vegetariërs alle dooden van dieren afkeuren. Velen gelooven zelfs, dat dit de grondslag van het heele vegetarisme is, en dat het geheele vegetarische stelsel in elkaar zou storten, wanneer men er maar in slaagde te bewijzen dat het onmogelijk is den mensch, zonder dieren te dooden, in het leven te houden en dat hij daarom ook het recht heeft dit te doen.

Maar evenmin als men het pacifisme weerlegt door aan te toonen, dat strijd en geweldsuitoefening niet geheel vermijdbaar en daardoor ook niet onvoorwaardelijk te verwerpen zijn, evenmin wordt de leer van het verwerpelijke van vleescheten weerlegt door aan te toonen, dat de mensch wel eens genoodzaakt is dieren te dooden. Evenzeer als de pacifisten zeggen: hoewel wij niet iederen strijd en alle geweld afkeuren, keuren we toch dien bizonderen vorm van strijd en geweldsuitoefening af, die speciaal door het woord „oorlog” wordt aangeduid — eveneens zeggen de verstandige vegetariërs: niet alle dooden van dieren, maar het dooden van dieren om hun vleesch te eten, is verwerpelijk.

Weliswaar zijn er ook onder de vegetariërs velen, die uit afkeer van iedere gewelddaad aan den mensch onbeperkt het recht ontzeggen om dieren te dooden; evenzeer als er vele pacifisten zijn die elken strijd afkeuren.

Maar andere vegetariërs verwerpen het dooden van dieren niet onvoorwaardelijk. Zij beschouwen het wel als een humner gewichtigste strevingen om den afschuw voor het dooden te versterken en het dooden tot de geringste mate te beperken, en zij bestrijden het vleescheten in hoofdzaak op grond dat zij het dooden der dieren ter verkrijging van hun vleesch als onrecht erkennen. Maar zij zien in, dat het dooden van dieren om andere redenen soms onvermijdbaar is, want vernietigden zij geen enkel dierlijk leven, dan zou daardoor het leven der menschen vernietigd worden, en dit laatste zou grooter leed verwekken, dus grooter kwaad zijn, dan het dooden van dieren. Zij beschouwen het als hoogste zedelijk gebod om andere wezens, zoowel menschen als dieren, zoo min mogelijk leed te berokkenen. En zij

meenen dat door het vleescheten een ontzaglijke mate van lijden méér verwekt wordt dan door de vegetarische voeding. Zij gelooven dat door schuld der vleescheters niet alleen millioenen dieren dag aan dag ongeloofelijk lijden moeten ondergaan, maar ook dat bijna alle menschen groote schade aan hun ziel lijden, en dat de geheele leefwijze, de gezondheid en de economische toestand der volken door de vleeschvoeding nadeelig beïnvloed wordt.

De bewering dat het vleescheten meer leed veroorzaakt dan de vegetarische voeding, kan in dit korte opstel weliswaar niet bewezen worden. *) Wat ik hier ter plaatse over de erge gevolgen van het vleescheten zeggen kan, zullen slechts korte aanduidingen kunnen zijn, die de lezers kunnen opwekken, zelf over de aangevoerde feiten na te denken en er over te lezen.

Vooraf noodig ik de lezers uit, goed over de ziel der dieren en over de verhouding van mensch tot dier na te denken. Het valt den meesten menschen van den tegenwoordigen tijd, en vooral den vleescheters, moeilijk om de dieren onbevungen te beoordeelen, omdat zij inzien dat wanneer zij aan de dieren hogere zieleigenschappen, vooral de groote vatbaarheid om te lijden, moeten toekennen, zij ze ook niet zoodanig kunnen uithuiten als thans geschiedt. Juist omdat de mensch zooveel nut van de dieren trekt, schat hij ze gering. Deze tegenwoordige geringschatting van het dier heeft denzelfden grond als de andere onderdrukte en uitgebuite klassen van menschen hebben blootgestaan of nog blootstaan. Steeds wanneer de menschen anderen willen onderdrukken en uithuiten, dringen zij zichzelf beschouwingen over deze medemenschen op, welke hun voornemen vergemakkelijken. Zij plegen zich wijs te maken dat die anderen minder fijn besnaard zijn en niet de geestelijke behoeften hebben van de hogere menschenklassen, en dat zij dus door die uithuiving niet of weinig lijden. Zoo beschouwen thans op veel lager peil staat, waardoor zij de onderdrukking der bezitloozen door de bezitters meenen te kunnen rechtvaardigen, en trachten goed te praten dat de menschen die den zwaarsten en onaangenaamsten arbeid verrichten moeten, het kleinste deel van de arbeidsopbrengst krijgen.

*) Dit zegt Schwantje en verwijst in een noot naar zijn geschrift: „Hat der Mensch das Recht, Fleisch zu essen?“, dat in onze Bibliotheek aanwezig is. Maar al meent Schwantje dat het grondige, wetenschappelijke bewijs hier ontbreekt, toch hoeft ieder denkend mensch maar de oogen open te doen en even na te denken, om aanstonds de onloochenbare waarheid te erkennen dat slachten, veeervoer, castreren enz. van mestvee wél en plantaardige voeding geen dierenleed veroorzaakt. (F. O.)

Vele mannen zijn geneigd de verstandelijke bekwaamheden en het moreele karakter der vrouwen te onderschatten, om haar niet dezelfde rechten als de mannen te behoeven toe te kennen.

In elken oorlog zijn de menschen geneigd, aan de vijandelijke volken een heel stel minderwaardige eigenschappen toe te dichtten, om gemakkelijker te kunnen moorden.

Vele Europeanen onderschatten de eigenschappen van geest en ziel en de karaktereigenschappen der gekleurde volken, waardoor de wreedheden en ongerechtigheden die in de koloniën worden bedreven, in een milder licht verschijnen.

En zoo is ook de gebruikelijke geringschatting der dieren ontstaan. De meeste menschen sluiten de oogen voor alle feiten die wijzen op hoogere geestelijke en ziels-eigenschappen der dieren en onderdrukken hun natuurlijke liefde voor de dieren reeds in 't eerste begin, om zich niet door de gedachte aan 't lijden der dieren te doen verhiinderen hen uit te buiten, of om onverschillig te kunnen blijven onder de kwellingen die andere menschen de dieren aandoen, of om te vergeten dat die wezens, welke zoo vatbaar zijn voor liefde en zoo trouw en hulpvaardig zijn, behandeld worden als stukken hout of steen; en vooral om voor hun geweten het eten van vleesch te kunnen rechtvaardigen.

Wie onbevooroordeeld de dieren gadeslaat en kijkt hoe ze doen en waarom ze zoo doen, en wie ook maar enkele goede werken over de psychologie der dieren leest, die moet weldra tot het besef komen, dat de dieren niet zoo stompzinnig zijn dat ze de kwellingen die met het slachten en met de jacht verbonden zijn, niet zouden voelen.

De plaatsruimte laat niet toe hier te schilderen, welke mishandelingen de slachtdieren en het gejaagde wild te verduren hebben. Laat de lezer zich zelf door aanschouwing een oordeel vormen en een slachthuis bezoeken, of de geschriften lezen waarin de slacht- en jachtgruwelen naar waarheid beschreven worden. Wanneer hij in het slachthuis de pijn- en wanhoopskreten van de ongelukkige offers der menschelijke vraatzucht hoort, en hun afweerbewegingen, hun trappelen en den angstblik in hun oogen ziet, dan vrage hij zich af, of hij door de onthouding van vleesch zichzelf en anderen meer nadeel zou kunnen berokkenen dan nu door het martelen dezer dieren veroorzaakt wordt; met andere woorden: of hij het recht heeft vleesch te eten.

Deze gruwelen kan men door de zoogenaamde hervormde slachtwijze, in het bijzonder door het bedwelmen der dieren, weinig verminderen. Het is bespottelijk als vele vleescheters beweren, dat men door verplicht bedwelmen het slachten zoo pijnloos kan maken, dat het slachtvee eigenlijk te benijden zou zijn, omdat het een zoo zachten dood heeft. Dat is een bijna

even onzinnige meening als die, dat de oorlog zijn verschrikking kan verliezen dank zij het Roode Kruis, of door internationale overeenkomsten betreffende een „humane” wijze van oorlogvoeren. Het slachten in de abattoirs kan evenmin gehumaniseerd worden als dat op de slagvelden.

Vaak hoort men door vegetariërs zoowel als door vleescheters beweren dat, wanneer iedereen die vleesch wil eten, zelf de dieren slachten moest, de meeste menschen liever van het vleesch zouden afzien. Deze opvatting verraadt een veel te gunstige meening over het karakter van den doorsneemensch. Niet de meeste, hoewel toch een groot aantal vleescheters zouden tot de vegetarische leefwijze overgaan, wanneer zij zich alleen het vleesch verschaffen konden door zelf de dieren te slachten, hun de darmen uit den buik te halen en de deelen van het lijk stuk te hakken.

Alle vleescheters, die erkennen dat zij uit zedelijke gronden zooveel afkeer voor zulk werk voelen, erkennen daarmee tevens dat zij geen recht hebben om vleesch te blijven eten. Zij moeten inzien, dat het een onrecht is tegenover hun medemenschen om ze zulk werk op te dragen. Arbeidsverdeeling is noodwendig, en het is volkomen rechtmatig dat een mensch weigert een arbeid, die nuttig voor hem is, zelf te verrichten, wanneer hij op andere wijze nuttiger arbeid kan doen, of wanneer er anderen zijn die dat werk minder onaangenaam vinden dan hij zelf. Maar wanneer een mensch een bepaalden arbeid niet wil verrichten omdat zijn zedelijk gevoel zich daartegen verzet, of omdat hij zich zelf beschermen wil voor den zielverdergenden invloed van dien arbeid, dan handelt hij onrechtmatig wanneer hij andere menschen dit werk laat opknappen.

Evenmin als de meeste menschen zich een juiste voorstelling kunnen vormen van het lijden van het slachtvee, zoolang zij niet uit eigen aanschouwing weten wat er in een slachthuis gebeurt, evenmin kunnen zij zich in den toestand van een slagersleerling verplaatsen wanneer zij niet het slachterswerk gezien hebben. Wie meegevoel heeft, moet ontroerd worden wanneer hij zoo'n jongen aan het werk ziet. Daar worden een aantal dieren naar binnen gedreven: runderen, kalveren, lammeren, geiten. Misschien dat bij den jongen, die nauwelijks een kind meer is, plotseling een groote liefde voor de dieren ontwaakt. Hij zou ze willen aaien, hun een lekker hapje eten geven, met ze willen spelen, en misschien wel een der lammetjes in zijn armen willen nemen. In plaats daarvan moet hij de spartelende kleine dieren meedoogenloos op de slachtbank leggen, waar een kameraad hun een vreeselijke gapende wonde toebrengt; en enkele minuten later moet hij diezelfde dieren, die hij zooeven nog in al hun levende schoonheid voor zich zag, de huid afstroopen, den buik

opensnijden; de dampende, afschuwelijk-stinkende darmen uit het lichaam rukken; de schoon-gevormde lichaamsdeelen tot vormlooze stukken vleesch verhakken, de faecaliën uit de darmen verwijderen. Hoe kan een geestelijk gezond mensch gelooven dat niet verreweg de meesten dezer jonge menschen met geweld zullen trachten ieder gevoel van deernis met dieren (en dus ook met menschen) te versmoren, omdat hun werk anders onhoudbaar voor hen wordt!

Als men zijn jeugd in die siachtershet heeft doorgebracht, moet men wel een buitengewoon edelen aanleg hebben, willen de schoonste deugden der menschenziel: liefde, deernis en gerechtigheid, eerbied voor het wonder des levens, vreugde in het schoone, tot vrije ontplooiing kunnen komen. En ook waar onder de slagere edelmoedige menschen zijn, die door de uitoefening van hun bedrijf niet zedelijk verruwd zijn, worden deze door de vleescheters zeer geschaad, omdat deze hen door hun voedingswijze nopen, de mooiste jaren van hun leven in die walgelijke omgeving door te brengen.

De jeugd wordt op deze wijze in de slachtplaatsen in veel grooter mate zedelijk benadeeld, dan men thans door de wetsbepalingen tegen pornografie en door de bioscopen-censuur tracht te voorkomen.

Belangrijker nog dan de bestrijding der geslachtelijke zedeloosheid is die der wreedheid en onbarmhartigheid.

Niet alleen de overgrootere meerderheid der slagere, maar ook bijna alle andere menschen worden door het vleeschgebruik in hun ziel benadeeld. Bijna iedere thans levende mensch zou zachtzinniger en medelijdender zijn, wanneer hij niet dagelijks aan het gezicht van dierenlijken en aan het vleescheten gewend was.

Alle pogingen om de zedelijkheid te verheffen worden derhalve sterk geremd door de gewoonte van het vleescheten. De vrede tusschen de volken wordt door geen ander gebruik meer bedreigd dan door dit. Wel geloof ik niet dat de invoering der vegetarische leefwijze alleen voldoende zou zijn om den oorlog aanstands onmogelijk te maken, en dat er oorlogen zijn zullen zoolang de meeste menschen vleesch eten. Velen gelooven dat de vegetariërs van meening zijn, dat eerst na het afschaffen van het vleescheten de oorlog afgeschaft worden kan. Maar dit is een van de scheeve voorstellingen van de vegetarische idee, die haar vooruitgang belemmeren. Er zijn wel enkele vegetariërs die zoiets beweren, maar er zijn er ook die dit voor overdrijving houden.

Zeer zeker zal de oorlog veel eerder verdwijnen dan het vleescheten.

Wanneer de eenige reden om den oorlog af te schaffen de afschuw voor het menschenmoorden was, dan kon de oorlog

alleen verdwijnen als de vegetarische leefwijze algemeen was ingevoerd; want zoolang de menschen vleesch eten, zullen er nog maar weinigen zoo'n sterken afkeer tegen oorlogsgeweld voelen, dat zij uit zuiver meegevoel met de offers van den oorlog iederen oorlog, ook die waardoor zij meenen een groot voordeel te kunnen behalen, verwerpen zullen. Maar de afkeer van menschenmoord is niet de eenige reden waarom eens de oorlog zal worden afgeschaft; dit zal ook het geval zijn omdat de menschen tot het inzicht komen zullen dat iedere oorlog, ook voor den overwinnenden staat, een groot onheil is, en dat men de voordeelen die men tot dusver alleen maar door een oorlog meende te kunnen behalen, ook door andere middelen met veel geringere offers bereiken kan.

Maar hoewel de vrede reeds zal verzekerd worden, al zijn de meeste menschen nog zoo ruw dat ze niet alleen uit zedelijke gronden den oorlog zullen vermijden, zoo zullen de menschen toch ook door hun zedelijken afkeer van alle daden van oorlogsgeweld een krachtigen aandrang tot het afschaffen van den oorlog ondervinden. Het verwekken van afkeer van menschenmoord is dus niet het eenige, maar wel een zeer krachtig middel om de komst van den wereldvrede te bespoedigen. Daar echter geen andere ruwheid van onzen tijd den afschuw van menschenmoord zoozeer verzwakt als het vleescheten, is dit een der ergste belemmeringen voor de vredebeweging. Een vegetarisch-levende menschheid zou veel sneller een bevestigde vrede tusschen de volkeren bereiken dan een vleeschetende. En daarom is iedere vleescheter medeschuldig aan een verlenging van het oorlogstijdperk der menschheid.

Wanneer de menschen van kindsbeen af gewend worden, dag aan dag de bloedige, stukgesneden, gevilde en van ingewanden ontdane lijken van dieren in de slagerswinkels te zien en deelen van deze lijken in den mond te stoppen, dan moet daardoor ook de afschuw van de vernietiging van menschenlevens, voor het verminken van menschenlichamen en voor elke andere gewelddaad meer worden afgestompt dan door een andere barbaarschheid onzer eeuw.

Men geeft aan de kinderen prenteboeken van dieren met titels als: „Onze lieve vriendjes” en dergelijke, boeken waarin schapen, runderen, geiten, hazen, herten, gevogelte en andere dieren als de vrienden van het kind worden beschreven en afgebeeld. Wanneer een kind een lammetje, een geitje of een kalf ontmoet, laat men het 't diertje aaien en men verheugt zich over de liefde tot de dieren die bij ieder normaal kind opwelt als het zoo met de dieren in aanraking komt. En enkele uren later ziet het kind diezelfde dieren, die het geaaid en waarmee het gespeeld heeft alsof het broertjes en zusjes waren,

aan een haak hangen met doorgesneden hals, gebroken oogen en leeggehaalden buik. En weer even daarna laat men het kind stukken uit de lichamen van zijn speelmakkertjes eten. Kan er een beter middel toegepast worden om tot trouweloosheid op te voeden dan ze zoo te gewinnen aan het slachten van wezens die men eerst als hun lieve vriendjes aanduidde?

Kan een verstandig mensch betwijfelen dat de meeste menschen, wien het zoo gemakkelijk valt hun houding tegenover hun onmondige broeders te veranderen, het ook klaar spelen om vandaag met de verbroedering der menschen te dwepen en morgen bommen met gifgassen op weerlooze en onschuldige menschen neer te werpen, zonder dat die verandering van houding hun moeilijk valt?

Ik misken niet, dat vele menschen eerlijk ervan overtuigd zijn, dat zij recht hebben om vleesch te eten. Ik zeg niet dat iedere vleeschetende pacifist of iedere vleeschetende dierenvriend een huichelaar is. Maar ik verklaar ieder voor huichelaar, die met de dierenliefde van den H. Franciscus, of Boeddha, of Tolstoy dweept, maar zelf niet de moeite neemt ernstig te onderzoeken, of de gevolgen van de vegetarische voeding voor hem werkelijk zoo noodlottig zouden zijn dat hij gerechtigd was om vleesch te eten.

Sedert ik ongeveer 25 jaar geleden de uitdrukking: „eerbied voor het leven” heb gebezigd, wordt door vele pacifisten de eerbied voor het leven als de deugd beschouwd, door wier beoefening wij het beste den oorlogsdrang uit de harten der menschen kunnen uitroeien. Een zeer invloedrijke, steeds in aantal toenemende groep in de vredebeweging, n.l. die der dienstweigeraars, verklaart in een manifest: „De erkenning der heiligheid van het menschenleven moet de grondwet der maatschappij worden”. Het getuigt van een wonderbaarlijk gemis aan psychologisch inzicht als men meent, de erkenning van de heiligheid en onaantastbaarheid van het menschenleven algemeen te kunnen maken, zoolang de menschen dag aan dag door het bloed van onschuldige dieren waden, om zich een voedings- en genotmiddel te verschaffen, dat zij best missen kunnen. De eerbied voor het menschenleven kan slechts ophloeien uit den eerbied voor het leven in iederen vorm.

Vaak wordt de meening verkondigd dat de ruwe driften, die in den oorlog op schrikbarende wijze te voorschijn komen, in de menschen gewekt en gekweekt worden door den tegenwoordigen economischen strijd, door de onbarmhartige concurrentie en de uitbuiting van het proletariaat door de bezitters. Dit is een nog veel grooter overdrijving dan de bewering, dat alleen door de vleeschvoeding de ruwheid en wreedheid, zonder welke geen oorlog mogelijk is, kon ontstaan. Zeker draagt het tegen-

woordige economische stelsel veel ertoe bij om de menschen onmeedoogend te maken en daardoor ook den afkeer voor het moorden te verzwakken. Maar nog veel meer dan alle economische strijd en uitbuiting moet het gewinnen aan het bloedvergieten van millioenen schepsels ter wille der voeding ook den afkeer van het vergieten van menschenbloed afstompen, en ook de lust in gewelddadigheden van allerlei aard ten opzichte van menschen aanwakkeren.

De pacifisten beschouwen de gerechtigheid als den grondslag onzer samenleving en achten het menschonwaardig, om de twistpunten tusschen de staten, in plaats van door het recht, door geweld te laten beslissen. Een rechtvaardige gezindheid heeft slechts degen, die niet alleen de rechten erkent van hen, die zich tegen de verkrachting daarvan verdedigen en zich wreken kunnen, maar die ook de rechten der weerloozen en wel in 't bijzonder die der dieren erkent.

Tal van menschen zien in, dat de vegetarische leefwijze zedelijk het hoogste staat. Maar zij zeggen, dat met zulk een hervorming als die der voeding eerst begonnen moet worden, wanneer de groote massa der menschen daarvoor gewonnen worden kan. „Het beetje vleesch dat ik nog eet, komt er niet op aan,” zeggen tal van vleescheters. Maar dat is een heel onrechtvaardigde uitvlucht. Iedere vleescheter veroorzaakt mede veel vermijdbaar leed; iedere vegetariër is een goed voorbeeld voor vele menschen. Wij mogen de resultaten van een ethische beweging niet naar het aantal van haar aanhangers beoordeelen. Vaak brengt een kleine groep menschen, die te midden van een vijandige omgeving een hoog ideaal getrouw uitleeft, meer zegen teweeg, dan vele bewegingen die duizenden aanhangers tellen. De leer en het leven van zulke idealisten beïnvloeden langzamerhand ook de inzichten en de levenshouding van velen, die lang niet in alle opzichten liet met hen eens zijn. De kleine schaar van vegetariërs heeft reeds op hoogst zegenrijke wijze invloed uitgeoefend op de levenshouding van de groote volksmassa. Ook al bestond er hoegenaamd geen uitzicht dat ooit alle menschen, of zelfs het meerendeel, tot de vegetarische leefwijze zou overgaan, zoo zou toch niemand daaraan het recht kunnen ontleenen om vleesch te eten. Een onrecht blijft ook dan een onrecht, al maken alle menschen er zich schuldig aan.

Uit: „Tierschlachtung und Krieg”.

Vert. door F. O.